

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

Qvi Matrimonivm Accvutare possunt, vel contra illud testati. Titvlvs XVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

in : qua
quam au-
jori con-
Per simi-
fo, quod
ur, estim-
plex Epi-
um ordi-
retur, or-
dierunt
pirituales
us rema-
s, con-
miam.
est Apost.
ritatem.
em. Vi-
ciam po-
um dimi-
um fuce-
a, super-
cum huius
guitate.
diligere
illis avo-
piscopum
figura
ori imp-
rio de.
superde-
sed tu
atem
impedi-
Archie-
ra fuit
servas
du-
divor-
num de
consp-
Regis,
a pendet
tio dabi
dicitur.
perpo-
e filio
torem a
mens
in quo
utrum
dicitur
gratum
ex novo
felicis pa-
gerimus
ris rati-
alter et
hellimus
Si dis-
pexeris
am, le-
tis varia-
judicem

qui fuerit illo tempore: qui iudicabunt tibi iudicii ve-
ritatem: & facies quæcunque dixerint, qui præfunt loco,
quem elegerit Dominus: sequerisque eorum sententiam:
qui autem super bierit nolens obedire sacerdotis im-
perio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo: de-
creto iudicis morietur. Sanè cum Deuteronomium, lex
secunda interpretetur, et vii vocabuli comprobatur, ut
quod ibi decernitur, in Novo Testamento debeat obser-
vari: locus enim quem elegit Dominus, Apostolica se-
des esse cognoscitur: cum enim Petrus urbem fugiens ex-
iisset, volens eum Dominus ad locum, quem elegerat
revocare, interrogatus ab eo, Domine, quò vadis? respon-
dit, venio Romam iterum crucifigi: quod intelligens pro-
feditum, ad locum ipsum protinus est reversus. Sunt
autem sacerdotes Levitici generis fratres nostri, qui nobis
iure Levitico in executione sacerdotalis officii coadju-
tores existunt. Is verò super eos sacerdos sive iudex ex-
istit, cui Dominus, inquit, in Petro a: Quodcumque li-
gaveris super terram, erit ligatum & in caelis. Eius vica-
rius, qui est sacerdos in æternum secundum * ordinem
Melchisedech, constitutus à Deo iudex vivorum & mor-
tuorum. Tria quippe distinguit iudicia. Primum inter
sanguinem, & sanguinem, per quod criminale intelli-
gitur & civile. Ultimum inter lepram & lepram, per quod
ecclesiasticum & criminale notatur. Medium inter cau-
sam & causam, quod ad utrunque refertur, tam ecclesia-
sticum, quam civile: in quibus cum aliquid fuerit diffi-
cile vel ambiguum, ad iudicium est sedis Apostolicæ re-
currendum, cuius sententiam, qui superbiens contem-
pserit, obsequare, mori precipitur, id est, per excommu-
nicationis sententiam præcipitur, ut in communione fi-
delium separari. Paulus etiam ut plenitudinem pote-
statis exponeret, ad Corinth. b scribens ait: Nescitis
quoniam Angelos iudicabitis, quanto magis secularia?
Licet igitur cum filiis c sepe dicitur Regis (de quibus, an
fuerint legitimi ab initio dubitatur) duxerimus dispen-
sationem: quia tamen tam lex Mosaica, quam canonica
sobolem susceptam ex adulterio detestatur d, testante
Domino, quòd maneres e & spiritus usque ad decimam
generationem in ecclesia non intrabunt: canone verò
veritate tales ad sacros ordines promovendi: secularibus
quoque legibus non solum repellentibus eos à successione
paterna, sed negantibus ipsis etiam alimenta: petitioni
tamen non duximus adnuendum.

[1 Unde sine ipsorum forsam injuria, nisi præstarent nobis assen-
sus, in hoc subdere te non posset, nec ejus auctoritatis excelsis, ut di-
stis sanctis super huius liberam habeas facultatem.]

CAP. XIV.

Si conjugatus vir venite prima in facie ecclesie contrahit cum se-
cunda hoc ignorante, legitima erit eorum proles.

Idem H. & R. canonici Beneventani.

Ex tenore s litterarum vestrarum nobis innouit, quòd
cum G. vidua hæreditatem quondam R. mariti sui sibi
& pupillo filio suo restitui postularer, pars adversa peti-
tionem ejus nitebatur excludere, pro eo quòd R. mari-
tum ipsius vidua de adulterio genitum adserbat: [1
& 7.] Intelligentes, quòd pater prædicti R. matrem ipsi-
us in faciem ecclesie ignaram, quòd ipse aliam sibi ma-
trimonialiter copulasset, duxerit in uxorem, & dum ipsa
conjunx ipsius legitima putaretur, dictum R. suscepit ex
eadem: in favorem prohis potius declinamus, memo-
ram R. legitimum reputantes.

[1 Proponens quòd dicti R. pater uxore uxore legitima quan-
dam aliam Maritiam nomine superduxit, ex qua præfatum R.

a Matth. 16. * Psal. 109. Ad. 20. b 1. Corin. 6. c præfati,
d Deut. 23. e Manzeri qui decautor, tradit Covarruvias lib. 4.
deer. par. 2. ca. 18. §. 1. f Ca. 3. eod. tit. in 3. compil. v. Bal. in
l. qui contra. Cod. de incest. nuptiis.

maritum ipsius vidua generavit. Contra verò pari vidua respon-
debat, quòd cum Maritia præfata nesciens, quòd dicti R. pater ali-
am haberet uxorem, cum eo in facie ecclesie contraxisset, ejus filius,
quem suscepit ab eo, legitimus debet habere: cum non debeant
illegitimi reputari, qui de adulterio consecuta non nascuntur. Cumq[ue]
super hoc dicitur fuisse in vestra præfata litigatum, & nonnullor[um]
prudentium sententia, quarum consilium requisisti, in hoc irri-
cem discordaret, se duxisti Ap. consulendam. Nos igitur.]

CAP. XV.

Troles infidelium, qui postea convertuntur, legitima est etiam si
parentes sint in gradu prohibito lege canonica.

Idem Episcopo Tibur. a

Gaudemus b: & infra. Ceterum prolem de infi-
delium conjunctionibus natam, qui secundo, tertio,
vel ulteriore gradu, secundum opinionem illorum e
matrimoniali contraxerunt affectu, post illum recep-
tam (utilitate publica suadente) legitimam volumus
reputari.

QUI MATRIMONIUM d ACCVSARE
possunt, vel contra illud te-
stari.

TITVLVS XVIII.

CAP. I.

Cum agitur de fadere matrimonii, reo absente contumaciter pos-
sunt super impedimento matrimonii recipi testes, dummodo sint le-
gitimi: & ad dicta eorum fertur sententia.

Alexander III. Parisiensis e Episcopo.

R elatum f est, quòd cum pater cujusdam puel-
læ eam cuidam civi Parisiensi g nuptui tradidisset,
maritus post aliquot annos quibus cum uxore
permanfit, propter homicidium, quod commisit, de
civitate timore mortis exivit: nunc autem dicitur posse
probari, quòd pater puellæ eum de sacro fonte h le-
vavit: sed literis tuis quæsitus nondum potuit inve-
niri, licet quinquennium sit transactum: & infra. Ce-
terum consultationi tuæ taliter respond. [quòd si juvenis
& puella aliquot annis sine questione fuerint simul, qui præscriptum
matrimonium nunc accusant, non videntur suspitione carere.]
quòd si manifestum est, quòd asseritur, aut legitimi ac-
cusatores & testes appareant: postquam juvenis fuerit
cum omni diligentia requisitus, etiam si nequiverit in-
veniri, testes recipere poteris, & sine canonico iudicio
terminare.

CAP. II.

Accusato & testimonium in causa matrimoniali personaliter &
non per litteras fieri debent.

Clemens III.

Nobis e est quæsitum, utrum aliqui super accusa-
tione matrimonii nihil voce propria k depromen-
tes, debeant per solam chartule conscriptionem admit-
ti. Ad hoc respondemus, quòd in talibus, nisi quantum
ad præsumptionem, nullius momenti est conscriptio,
quoad sententiam proferendam, nisi alia legitima admi-
nicula suffragentur.

CAP. III.

In causa matrimoniali super consanguinitate & contractu testifi-
cari possunt consanguinei & parentes.

a Tyb. al. Tubu. al. Tyberius. b Cap. 4. eod. tit. in 2. compil.
c eorum. d alii. tra: de his qui matrimonium, &c. al. desunt
illa verba, vel contra illud testificari. e Parmens. al. Patrimens.
f Ca. 1. eod. tit. in 1. compil. g Parmensi. h vid. Consuet. Tri-
dentin. Sess. 24. de reformat. matr. c. 2. i C. 2. eod. tit. in 1. comp.
k deponentes.

Clemens a III. Papa Florentino Episcopo.

Videtur b nobis: [i & infra.] Quod parentes, fratres, & cognati utriusque sexus, in testificatione suorum ad matrimonium conjugendum vel dirimendum admittantur, tam antiqua consuetudine, quam legibus approbatur. Ideo enim maxime parentes, & si defuerint parentes proximiores, admittuntur: quoniam unusquisque suam genealogiam cum testibus & chartis, tum etiam ex recitatione majorum scire laborat, qui enim melius recipi debent, quam illi, qui melius sciunt, & quorum est interesse: ita ut si non interfuerint, & consensum non adhibuerint, secundum leges nullum fiat matrimonium? Quod vero legitur e pater non recipiatur in causa filii, nec filius in causa patris, in criminibus causis & contractibus verum est. In matrimonio vero conjugendo & disjungendo ex ipsius conjugii prerogativa, & quia favorabilis res est, congrue admittuntur.

[3 Quod secunda quam contra prohibitionem ecclesia duxit, non sit uxor, etiam si primam non haberet desponsatam. Nam quod contra interdictionem & ordinem ecclesie factum est, ratum non haberi tanquam inordinatum, tam divina quam humana lege auctoritas proclamat. Quia igitur ea quam inordinatè superduxit prohibitionis remittente uxor non est, cogendus est eam recipere, quam juravit & desponsavit, atque ex ea prolem genuit: ut juramenti religio non calpendatur, & fides adinvicem conferretur promissa, & proles in cultu Dei nutriatur & educetur, & alii exinde occasionem pererandi, & alius decipiendi, asserere non valeant.]

CAP. IV.

Inventa desponsata, postea sponte cognita, contra matrimonium auditur.

Idem.

Insuper d adjecisti, quod aliquis cum quadam innubili puella contraxit: quæ tandem a tatis metas attingens, ab illo pluries cognita, contra matrimonium proclamavit, asserens se semper ab initio discessisse, quod per testes probat fama & conversatione præclaros. In hoc itaque casu sentimus, quod adversus matrimonium audiri non debet, quæ ante cognitionem sui legitimum annum attingens, cum potuit, minimè reclamavit, sicut enim ante legitimum consensum (qui in duodecimo anno spectatur) potuit dissentire, sic postquam legitimo tempore accedente semel etiam copulæ carnali consensit, ex rati habitatione sibi super hoc silentium non ambigitur indixisse e.

CAP. V.

Repellitur accessans matrimonium propter questum. Innocentius III. Archiepiscopo, Præposito & Priori sanctæ Mariæ de Alban. Genues. f

Significante g M. de Canula h nostro est Apostolarum declaratum, quod cum N. duxisset legitime in uxorem, S. mater ipsius nisi est matrimonium acculare, ut ab eo pecuniam extorqueret: & licet intellectui suo prava non possint opera respondere, nihilominus vult habere pecuniam, ut ab accusatione desistat.

Cum igitur non sit malitiosus hominum indulgendum: mandamus, quatenus si est ita, ipsam ab accusatione matrimonii repellentes, eidem super hoc silentium imponatis.

a al. Clemens Papa Florentino Episcopo. al. Celestinus Papa Florentino Episc. al. Celestinus III. &c. b Cap. i. tit. de matr. contr. interd. eccles. celebr. in i. comp. refert Grat. sive Paleas. q. 6. c. 2. & Vid. Lansfranc. de Orano in cap. quoniam contra sup. de proba. & Specul. tit. de teste. 4. 1. d Ca. 3. eod. tit. in 3. comp. e induxisset. f de Alban. Ianuan. g Ca. 2. eod. tit. in 3. comp. h Canulla. al. Gemilla. al. Casula.

CAP. VI.

Repellitur ab accusatione matrimonii, qui denunciationem tempore tacuit, nisi denunciationem probabiliter ignoravit, vel jure deo vo didicisse, & quod non obicit illam malitiosè.

Idem.

Quia in tua diocesi: & infra. Si verò post contractum matrimonium aliquis appareat accusator, cum non prodierit in publicum, quando banna secus consuetudinem in ecclesiis edebantur, utrumvis sit debeat accusationis admitti, merito quæri potest. Super quo sic duximus distinguendum, quod si tempore denunciationis præmissis is, qui jam conjunctos impedit, extra diocesim exisset, vel alias denunciatio non potuit ad ejus notitiam pervenire, utputa si nimis inermis fervore laborans, sanæ mentis parvèbatur exitium, vel in annis tam teneris constitutus, quod ad comprehensionem talium, ejus atas sufficere non valeret, sive alia causa legitima fuerit impeditus: ejus accusatio debet audiri. Alioquin cum rationabiliter præsumitur, quod denunciationem publicè factam idem existentem in ipsa diocesi, minimè ignoravit, tanquam suspectus est proculdubio repellendus. Nisi proprio firmiter juramento, quod postea didicerit ea, quæ obicit, & b ad hoc ex malitia non e procedat: quia tunc etiam si didicisset ab illis, qui denunciationis tempore absuerunt, claudi non debet eidem aditus accusandi: notitiam etiam ab impetitione hujusmodi culpa de silentio illi contracta illos excluderet, iuste tamen amoveat, utpote, cum culpabilis non existat.

DE DIVORTIIS. TITVLVS XIX.

CAP. I.

Homicidium necessarium non privet se conjugii, sed machinatione in mortem conjugii sic.

Ex Concilio apud Vormaciam e.

Si qua mulier f in mortem mariti sui cum aliis consiliata est, & ipse aliquem illorum se defendentem occiderit: potest ipse post mortem uxoris, si voluerit aliam ducere: ipsa autem infideliarum poenitentia illi que spe conjugii fiet subiecta.

CAP. II.

Conjuges propter alterius crimen non separantur, nisi si fuerint fornicentur: & tunc dicitur conjugium eum etiam separari.

Alexander III.

Quæritur a nobis: [i & infra.] Nos in quæstione respondemus, quod mulier pro furto vel alio crimine viri sui (nisi fidei suæ religionem corrumpere velit) ab eo separari non debet. Verum si conjugium suum ad infidelitatis maleficium traxerit, a viro poterit separari, ita quod ei nubere alii non licebit: quia licet separatus, semper tamen conjuges erunt. In viris quoque prædictis sententiæ forma servetur.

[1 Utrum mulier pro latrocínio aut qualibet alio crimine a viro suo debeat separari, & alii nubere, & de viro simul nonde præcipi fuisse, & utrum pro qualibet flagitio possit a conjugio dirigi, & aliam sibi legitime matrimonio copulare.]

CAP. III.

Vir non potest dimittere uxorem sine iudicio ecclesie, etiam pro

a Cap. i. eod. tit. in 4. compilat. alia pars hujus decr. super desponsat. e. cum in tua. b al. ita: & quod ad hoc. c prædicta d De materia hujus tit. vid. Theologus lib. 4. Sentent. dist. 31. & per Sylvestrium in summa verbo, divorcium. e Vormaciam. al. Vermecias. f Ca. 1. eod. tit. in 1. compil. g Ca. 2. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. sub Alex. III. p. 30. c. 22. h quod autem. eod. Sotum 4. Sent. dist. 37. q. 1.

